

Amsterdam Studies

The Truth, the Whole Truth, and nothing but the Truth

Amsterdam Studies is a multi-lingual Internet forum for analyses on political, economic and cultural developments in Europe.

ISSN 1873-3042

Editor-in-chief: László Marác

Internet: www.federatio.org/amsterdamstudies.html

Email: lkmaracz@wanadoo.nl

Obrusánszky Borbála : Hunok Kínában

Issue #3.

10 October 2006

2006. augusztusában és szeptemberében második alkalommal vezettem magyar expedíciót Kína északi, török és mongol lakta vidékeire, hogy a hunok emlékét felkutassuk. Tavaly, 2005. májusában meglátogattuk és feltérképeztük az Ordos szívében lévő Tongwancheng romvárost, a déli hunok Kr. u. V. században épített fővárosát, amelyet akkoriban Fehérvárnak hívtak. Akkor a Xiani Egyetem szakértőivel való konzultációból megtudtuk, hogy a hunok sok emléket hagytak Kína területén, sőt nevük egészen a Kr. u. VII. századig fennmaradt, sőt néhány helyen, mint pl. Shanxi tartomány, még máig kimutathatók a hunok kulturális hagyatéka.

Jelen expedíció Pekingből egyenesen Belső-Mongólia Autonóm Tartományba tartott, ahol jelenleg legaktívabban folynak kutatások a hunokkal kapcsolatban. A tartományi Belső-Mongol Tudományegyetem kutatói: történészek, régészek és nyelvészek foglalkoznak a régi pusztai népek, köztük a hunok emlékeivel. A város mellett jövőre készül el a világ első hun múzeuma, ahol bemutatásra kerülnek a régi pusztai állam legfontosabb tárgyi emlékei. A múzeum keretein belül konferenciákra, workshop-okra is lehetőség nyílik majd. A Belső-Mongol Tudományegyetem egyik nyelvész professzorának, Ucsiraltunak a kutatása nagyon figyelemre méltó, ő ugyanis a kínai forrásokban talált hun szavakat, kifejezéseket értelmezi. Eddig kb. 40 szót sikerült rekonstruálni a hatszázból, amelyek a hun civilizáció legfontosabb műveltségi szavainak számítanak. Ezeknek a szavaknak török, mongol és magyar párhuzamai is vannak, amely azt mutatja, hogy a pusztai népeknél létezett egy közösen használt nyelv.

Belső-Mongólia után ellátogattunk Ningxia tartományba, ahol a fővárosban, Yinchuanban egy korai, V. századi hun pagodát találtunk. Építője ugyanaz a Helian Bobo volt, mint aki Tongwancheng várost is felépíttette. A pagoda különleges stílusban épült, és nagyon korainak számít Észak-Kínában. Neve, Hai Ba Ta őrzi a nagy hun király emlékét.

Yinchuan, a pusztai népek több emlékét is őrzi. A városban lévő múzeum bemutatja a térség korai történetét, amely szoros kapcsolatban állt a hunokkal, majd a későbbi pusztai népekkel, akiknek kulturáján, művészetén a hun kultúra nyomai felfedezhetők. Ilyen nép volt a tangut, akik Yinchuant választották központnak a X. században. Magukat ugyanúgy Xia-dinasztiának hívták, mint a déli hunok. Sőt, amikor elfoglalták az Ordost, akkor Tongwancheng-et tették meg fővárosuknak, és akkor dinasztiájuk nevét Da-Xia-ra (Nagy Xia) változtatták, ezzel jelezték, hogy a déli hunok örököseinek tartják magukat.

A város mellett húzódik a He-lan shan (mongolul: Alasan) hegyvonulata, amely számos sziklarajzot rejt magában, a korai bronzkortól, a hunokon át a későbbi korokig. Mi is ellátogattunk oda, és dokumentáltuk a különleges formájú rajzokat. A tartomány déli peremén található Guyuan város, amely régen Gao Ping néven a selyemút egyik fontos megállója volt. A város egy rövid ideig a hunok kezében volt, miután a hun király, Helian Bobo elfoglalta. Sajnos, a városfalon kívül ma már csak a múzeumban talált gazdag leletgyűjtemény bizonyítja azt, hogy a hunok a közelben éltek egykoron.

Ningxia után Gansu-tartományba utaztunk, és Lanzhou-ban kutattunk a hunok után. A tartományban található a híres „Hexi korridor”, amely ellenőrzése kulcsfontosságú volt a korai népek számára. Aki a folyosót ellenőrizte, azé volt a selyemút hatalmas adó-és vámbevétel. Nem csoda, hogy a kínaiak ezt szerezték meg legelőször a hunoktól, Kr. e. II. évszázad végén.

A városban találkoztunk Batgerel nyelvészprofesszorral, aki rövid eszmecsere után azt javasolta, hogy a magyar nyelvészeknek a tartományba kellene menni kutatni, mert ott sok fontos nyelvészeti különlegességre bukkannának. A professzortól megtudtuk, hogy nemcsak Tongwancheng városban volt ismert a falba építés története (mint a magyar Kőműves Kelemenné balladájában), hanem a Hatan-goli mongolok, sőt egyes tibeti törzsek között is.

Gansu tartományból a hunok és a többi pusztai nép általában két irányban vonultak nyugat felé: egyik a mai Xinjiang tartományon keresztül eljutott az Iszik-köl- majd az Aral-tóhoz, míg, akik délnyugatra vették az irányt, azok a Kuku-nór (Kék-tó)-hoz, esetleg Tibetbe értek. Mi ez utóbbi úton mentünk tovább, hiszen érdekelt az, hogyan őrződtek meg a régi pusztai hagyományok a tibeti fennsík népei között.

Tibet korai történelme egyébként szinte ismeretlen, a legtöbb történész csak a buddhizmus VII. századi felvétele után kezdi a témát kutatni. A nyelvészeti és a történeti adatok, a tibeti sziklarajzok, a népköltészet, valamint a régi hitvilág elemei viszont azt mutatják, hogy egykor ebben a térségben is éltek nagy számban belső-ázsiai pusztai népek, és kulturájuk egyes, fontos elemei a mai napig megőrződtek. Egyik jellemző példa erre a régi, eurázsiai hitvilág elnevezése, amelyre a mongolok a böge szót használják, a tibetiekét bön-nek hívják, a magyarban pedig bú néven maradt meg. Ezek szerint hibás a régi hitet egy újkori kifejezéssel, a sámánnal összekeverni. Ucsiraltu leírja azt is, hogy a kínaiak a varázslást a hunoktól tanulták, és azt a hitrendszert wu-nak nevezték el. Tehát a régi kínai vallási hagyomány is beletartozik a 'bú' körébe.

A történeti adatokon túl egész Észak-Kínában olyan motívumokkal, szimbólumokkal találkoztunk, amely Közép-Ázsián, a Kaukázuson keresztül megtalálható a Kárpát-medencében, és máig használatos ebben a térségben, a mai mongol, török népek, valamint a magyarok között. Érdemes ezért további kutatásokat végezni ezen népek körében.

Obrusánszky Borbála
Történész-orientalista
Magyarország